

**Національна академія аграрних наук України
ДУ Інститут зернових культур**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«РОЛЬ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ
В СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ»**

ДНІПРО 2021

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА ІНСТИТУТ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

**РОЛЬ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ
АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В СУЧАСНИХ РИНКОВИХ
УМОВАХ**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(25 лютого 2021 р.)

Дніпро 2021

**ГІБРИДНИЙ ФОНД ЧЕРЕШНІ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ
САДІВНИЦТВА ІС НААН**

Л. М. Толстолік, кандидат с.-г. наук, с.н.с.

Мелітопольська дослідна станція садівництва ІС НААН

Ключові слова: Батьківські форми, гібридизація, комбінації схрещування, сорти, черешня.

Наводяться результати гібридизації черешні протягом останніх років та оцінка сортів в якості батьківських форм і можливих запилювачів.

Черешня – цінна скоростигла культура, яка є дуже популярною. Селекційна робота з нею ведеться на Мелітопольщині більше 90 років [4]. У «Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні» станом на 11.12.2020 знаходиться 31 сорт черешні. Усі сорти української селекції. Для степової зони України дозволено до використання 26, з яких 81% - це мелітопольські сорти різного строку досягання [1]. Загалом, мелітопольськими селекціонерами було зареєстровано близько 50 сортів. Такий широкий сортимент створює сприятливі можливості вибору сортів для насаджень, але у зв'язку із змінами клімату і спрощенням агродогляду у деяких насадженнях, виникає потреба у сортах з високою екологічною стабільністю за ознаками продуктивності. Оскільки для формування комерційних товарних партій плоди не повинні мати великих розбіжностей за зовнішнім виглядом, все більше бажаючих садити односортні сади черешні, тому підвищується попит на самоплідні сорти.

Робота з поповнення і вивчення гібридного фонду велася згідно з «Програмою и методикой селекции плодовых, ягодных и орехоплодных культур» [3] та «Программой и методикой сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур» [4].

Для поповнення гібридного фонду протягом 2016–2019 років було запилено 37,8 тис. квіток (у 2020 році через великий відсоток підмерзання генеративних утворень гібридизація не проводилася). Як батьківські форми були обрані сорти Дачниця, Ізюмна, Крупноплідна Мелітопольська чорна, Сюрприз, Космічна, Зодіак, Larins і Mercant, які є носіями цінних у селекційному відношенні ознак. Всього було отримано 7635 виповнених насінин (табл.1). Встановлено, що використання сорту Larins в якості батьківського в схрещуваннях забезпечувало більш високий відсоток зав'язуваності плодів і вихід виповнених насінин, порівняно з сортами Сюрприз, і Merchant. Сорт Крупноплідна, хоч також мав невелику частку плодів по відношенню до запилених квіток, але 94% з них мали повновагу кісточку. Це непрямо свідчить про високий потенціал сортів Крупноплідна і Larins, як можливих запилювачів.

Найбільш ефективною комбінацією виявилася Мелітопольська чорна x Larins, де було отримано третину плодів від кількості запилених квіток, що є

надзвичайно високим показником і свідчить про перспективність спільного використання цих сортів у насадженнях.

У селекційному саду виділено 28 перспективних гібридів, батьківськими формами яких є Ізюмна, Талісман, Престижна, Крупноплідна, Анонс, Stella. Вони є стійкими до кокомікозу, мають високу урожайність великоплідність, привабливість зовнішнього вигляду, ранньостиглість (28.05-4.06) або пізньостиглість (23.06-28.06). Ці гібриди будуть передані у первинне сортовивчення.

Таблиця 1. Результати гібридизації черешні.

Комбінація схрещування	Кількість				
	запилених квіток, шт.	плодів		виповнених насінин	
		шт.	%	шт.	%
2016 рік					
Дачниця х Сюрприз	2540	138	5,43	53	2,09
Ізюмна х Крупноплідна	2360	54	2,29	51	2,16
Ізюмна х Lapins	2631	239	9,08	235	8,93
Крупноплідна х Lapins	1496	324	21,66	292	19,52
Всього	9673	755	-	631	-
2017					
Крупноплідна х Lapins	4695	1216	25,91	1084	23,09
Мелітопольська чорна х Lapins	3139	1104	35,17	1039	33,10
Всього	7834	2320	-	2123	-
2018 рік					
Мелітопольська чорна х Lapins	4284	1862	43,46	1683	39,28
Космічна х Lapins	3996	175	4,38	124	3,10
Крупноплідна х Lapins	5643	1225	21,71	1089	19,30
Всього	13923	3262	-	2896	-
2019 рік					
Крупноплідна х Lapins	5454	2105	38,60	1822	33,41
Зодіак х Merchant	888	288	32,43	163	18,36
Всього	6341	2393	-	1985	-
Разом	37770	8730	-	7635	-

Таким чином, підтверджено, що сорти черешні Валерій Чкалов, Талісман, Крупноплідна, Анонс, Мелітопольська чорна є не тільки цінними промисловими сортами, а й мають високу потенційну сортоутворюючу здатність, а останній сорт разом з сортом Lapins можуть вважатися перспективною комбінацією для спільного вирощування у насадженнях.

Література

1. Державний реєстр сортів рослин, придатних до поширення в Україні на 2020 рік: станом на 11.12.2020 / Мінекономіки України. Київ, 2020. 523 с.
2. Программа и методика селекции плодовых, ягодных и орехоплодных культур / под ред. Е.Н. Седова. Орел: ВНИИСПК, 1995. 502 с.
3. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / под ред. Е.Н. Седова и Т.П. Огольцовой. Орел: ВНИИСПК, 1999. 608 с.
4. Толстолік Л.М. Склад і селекційна цінність колекції черешні Мелітопольської дослідної станції садівництва. *Генетичні ресурси рослин*, 2019. Вип. 24. С. 108-121.